Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvl. Ciceronis Epistolae Ad Familiares Ex Recensione Joannis Georgii Graevii

Cicero, Marcus Tullius

Lemgoviae, MDCCLXX.

VD18 13537830

M. Tullii Ciceronis Epistolarum. Liber Duodecimus, Ad C. Cassium, Et Ceteros.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18649

Visual Library

dicium, nisi mea summa benivolentia erga te, omnibusque meritis comprobaro, ipse me hominem non putabo. Tu, mi Appi, conservabis amorem tuum (etsi more magis hoc quidem scribo, quam quo te admonendum putem) meaque omnia tuebere: quæ tibi ne ignota essent, Attico mandavi: a me autem, cum paullum otii nacti erimus, uberiores litteras exspectato. Da operam ut valeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

M. TULLII CICERONIS EPISTOLARUM

LIBER DUODECIMUS,

AD

C. CASSIUM, ET CETEROS.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. I.

FINEM nullam facio, mihi crede, Cassi, de te, & de Bruto nostro, id est, de tota republica cogitandi, cujus omnis spes in vobis est, & in D. Bruto. Quam quidem jam habeo ipse meliorem, republica a Dolabella meo præclarissime gesta. Manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & Urbi, & otio diffiderem urbano. Sed ita compressa est, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo duntaxat sordidissimo periculo tuti futuri. Reliqua, magna sunt, ac multa: sed posita omnia in vobis. quamquam primum quidque explicemus. Nam, ut adhuc quidem actum est, non regno, sed rege liberati videmur. Interfecto enim rege, regios

omnes nutus tuemur. Neque vero id solum, sed etiam, quæ ipse ille, si viveret, non faceret, ea nos, quasi cogitata ab illo, probamus. Nec ejus quidem rei finem video. Tabulæ figuntur: immunitates dantur: pecuniæ maximæ describuntur: exsules reducuntur: senatus consulta falsa referuntur: ut tantummodo odium illud hominis impuri, & servitutis dolor depulsus esse videatur: respublica jaceat in his perturbationibus, in quas eam ille conjecit. Hæc omnia vobis sunt expedienda. nec hoc cogitandum, satis jam habere rempublicam a vobis. Habet illa quidem tantum, quantum numquam mihi in mentem venit optare; sed contenta non est, &, pro magnitudine & animi, & beneficii vestri, a vobis magna desiderat. Adhuc ulta suas injurias est per vos, interitu tyranni: nihil amplius. Ornamenta vero sua quæ recuperavit? an quod ei mortuo paret, quem vivum ferre non poterat? cujus æra refigere debebamus, ejus etiam chirographa defendimus? at enim ita decrevimus. Fecimus id quidem, temporibus cedentes: quæ valent in republica plurimum. Sed immoderate quidam, & ingrate nostra facilitate abutuntur. Verum hæc propediem, & multa alia coram. Interim velim sic tibi persuadeas, mihi cum reipublicæ, quam semper habui carissimam, tum amoris nostri causa, maximæ curæ esse tuam dignitatem. Da operam, ut valeas.

2. M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

VEHEMENTER lætor, tibi probari sententiam, & orationem meam: qua si sæpius uti liceret, nihil esset negotii, libertatem, & rempublicam reciperare. Sed homo amens, & perditus, multoque nequior, quam ille ipse, quem tu nequissimum occisum esse dixisti, cædis initium quærit nullamque aliam ob causam me auctorem fuisse Cæsaris interficiendi criminatur, nisi, ut in me veterani incitentur. Quod ego periculum non extimesco, modo vestri facti gloriam cum mea laude communicet. Ita nec Pisoni, qui in eum primus invectus est, nullo assentiente; nec mihi, qui idem tricesimo post die feci; nec P. Servilio, qui me

me est consecutus, tuto in senatum venire licet. Cædem enim gladiator quærit, ejusque initium a. d. XIII kalend. Octobr. a me se facturum putavit. At quam paratus venerat, cum in villa Metelli complures dies commentatus esset. Quæ autem, in lustris, & in vino commentatio potuit esse? Itaque omnibus est visus, ut ad te antea scripsi, vomere suo more, non dicere. Quare quod scribis te confidere, auctoritate, & eloquentia nostra aliquid profici posse: nonnihil, ut in tantis malis, est profectum. Intelligit enim populus Romanus tres esse consulares, qui, quia, de republica bene senserint, libere locuti sunt, tuto in senatum venire non possint. Nec est præterea quod quidquam exspectes. Tuus enim necessarius affinitate nova delectatur. Itaque jam non est studiosus ludorum, infinitoque fratris tui plausu dirumpitur. Alter item affinis novis commentariis Cæsaris delinitus est. Sed hæc tolerabilia: illud non ferendum, quod est, qui vestro anno filium suum consulem futurum putet, ob eamque causam se huic latroni deservire præ se ferat. Nam L. Cotta, familiaris meus, fatali quadam desperatione, ut ait, minus in senatum venit. L. Cæsar, optimus, & fortissimus civis, valetudine impeditur. Ser. Sulpicius, & summa auctoritate, & optime sentiens, non adest. Reliquos, exceptis designatis, ignosce mihi, si non numero consulares, habes auctores consilii publici: qui numerus etiam bonis rebus, exiguus esset, quid censes perditis? Quare spes est omnis in vobis: qui si idcirco abestis, ut sitis in tuto; ne in vobis quidem. sin aliquid dignum vestra gloria cogitatis; velim salvis nobis. sin id minus, res tamen publica per vos brevi tempore jus suum reciperabit. Ego tuis, neque desum, neque deero. qui si ne ad me referent, mea tibi tamen benivolentia, fidesque præstabitur.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. 3.

AUGET tuus amicus furorem in dies: primum in statua, quam posuit in Rostris, inscripsit PARENTI OPTIME MERITO; ut non modo sicarii, sed jam etiam

etiam patricidæ judicemini, quid dico, judicemini? judicemur potius. Vestri enim pulcherrimi facti ille furiosus me principem dicit fuisse. Utinam quidem fuissem! molestus nobis non esset. Sed hoc vestrum est: quod quum præteriit, utinam haberem, quid vobis darem consilii! Sed ne mihi quidem ipsi reperio, quid faciendum sit. Quid enim est, quod contra vim sine vi fieri possit? Consilium omne autem hoc est illorum, ut mortem Cæsaris persequantur. Itaque a. d. sext. non. Octob. productus in concionem a Canutio, turpissime ille quidem discessit: sed tamen ea dixit de conservatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus. De me quidem non dubitanter, quin omnia de meo consilio & vos fecissetis, & Canutius faceret. Cetera cujusmodi sint, ex hoc judica, quod legato tuo viaticum eripuerunt. Quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? Ad hostem scilicet portari. O rem miseram! dominum ferre non potuimus: conservo servimus. Et tamen me quidem favente magis, quam sperante, etiam nunc residet spes in virtute tua. Sed ubi sunt copiæ? De reliquo, malo teipsum loqui tecum, quam nostra dicta cognoscere. Vale.

4. M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

VELLEM idibus Martiis me ad cenam invitasses. reliquiarum nihil fuisset. Nunc me reliquiæ vestræ exercent, & quidem præter ceteros me; quamquam egregios consules habemus: sed turpissimos consulares: senatum fortem, sed infimo quemque honore fortissimum. Populo vero nihil fortius, nihil melius, Italiaque universa. Nihil autem fœdius Philippo, & Pisone, legatis, nihil flagitiosius: qui cum essent missi, ut Antonio ex senatus sententia certas res nuntiarent; cum ille earum rerum nulli paruisset, ultro ab illo ad nos intolerabilia postulata retulerunt. Itaque ad nos concurritur: factique jam in re salutari populares sumus. Sed tu quid ageres, quid acturus, ubi denique esses, nesciebam. Fama nuntiabat, te isse in Syriam: auctor erat nemo. De Bruto, quo propius est, eo firmiora viden-

videntur esse, quæ nuntiantur. Dolabella valde vituperabatur ab hominibus non insulsis, quod tibi tam cito succederet, cum tu vixdum triginta dies in Syria fuisses. Itaque constabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua, & Bruti est, quod exercitum præter spem existimamini comparasse. Scriberem plura, si rem, causamque nossem. Nunc quæ scribo, scribo ex opinione hominum, atque fama. Tuas litteras avide exspecto. Vale.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. 5.

HIEMEM credo adhuc prohibuisse, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeque ubi esses. Loquebantur omnes tamen, credo, quod volebant, in Syria te esse, habere copias. Id autem eo facilius credebatur, quia simile vero videbatur. Brutus quidem noster egregiam laudem est consecutus. Res enim tantas gessit, tamque inopinatas, ut eæ cum per se gratæ essent, tum ornatiores propter celeritatem. Quod si tu ea tenes, quæ putamus: magnis subsidiis fulta respublica est. A prima enim ora Græciæ, usque ad Ægyptum, optimorum civium imperiis muniti erimus, & copiis. Quamquam, nisi me fallebat, res se sic habebat, ut totius belli omne discrimen in D. Bruto positum videretur: qui si, ut sperabamus, erupisset Mutina, nihil belli reliqui fore videbatur. Parvis omnino jam copiis obsidebatur, quod magno præsidio Bononiam tenebat Antonius. Erat autem Claternæ noster Hirtius: ad Forum Cornelium Cæsar: uterque cum firmo exercitu: magnasque Romæ Pansa copias ex dilectu Italiæ comparat. Hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi considerate, ut mihi crebris litteris significat, acturus videbatur. Præter Bononiam, Regium Lepidi, Parmam, totam Galliam tenebamus, studiosissimam reipublicæ. Tuos etiam clientes Transpadanos mirifice conjunctos cum causa habebamus. Erat firmissimus senatus, exceptis consularibus: ex quibus unus L. Cæsar firmus est, & rectus. Ser. Sulpicii morte, magnum præsidium amisimus. Reliqui partim inermes, partim improbi: nonnulli invi-

vident eorum laudi, quos in republica probari videnr. Populi vero Romani, totiusque Italiæ mira consensio est. Hæc erant fere, quæ tibi nota esse vellem. Nunc autem opto, ut ab istis Orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat. Vale.

6. M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

QUI status rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone, viro bono, & optime de republica sentiente. nam quid dicam, cupidissimo tui, qui, domo, & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi ne commendo quidem. adventus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibique persuadeas, omne perfugium bonorum, in te, & Bruto esse positum, si, quod nolim, adversi quid evenerit. Res, cum hæc scribebam, erat in extremum adducta discrimen. Brutus enim Mutinæ vix jam sustinebat. Qui si conservatus erit, vicimus: sin (quod dii omen avertant!) omnis omnium cursus ad vos. Proinde fac animum tantum habeas, tantumque apparatum, quanto opus est ad universam rempublicam reciperandam. Vale.

7. M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

QUANTO studio dignitatem tuam, & in senatu, & ad populum defenderim, ex tuis te malo, quam ex me, cognoscere. Quæ mea sententia in senatu facile valuisset, nisi Pansa vehementer obstitisset. Ea sententia dicta, productus sum in concionem a tribuno plebis, M. Servilio. Dixi de te, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est; tanto clamore, consensuque populi, ut nihil umquam simile viderim. Id velim mihi ignoscas, quod invita socru tua fecerim. Mulier timida verebatur, ne Pansæ animus offenderetur. In concione quidem Pansa dixit, matrem quoque tuam, & fratrem, illam a me sententiam noluisse dici. Sed me hæc non movebant: alia malebam. Favebam & reipublicæ, cui semper favi, & dignitati, ac gloriæ tuæ. Quod autem, & in senatu pluribus verbis disse-

disserui, & dixi in concione, in eo velim fidem meam liberes. Promisi enim, & prope confirmavi, te non exspectasse, nec exspectaturum decreta nostra: sed te ipsum tuo more rempublicam defensurum. &, quamquam nihildum audieramus, nec ubi esses, nec quas copias haberes: tamen sic statuebam, omnes, quæ in istis partibus essent opes copiæque, tuas esse: per teque Asiam provinciam confidebam jam reipublicæ reciperatam. Tu fac in augenda gloria te ipsum vincas. Vale.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. 8.

SCELUS affinis tui, Lepidi, summamque levitatem, & inconstantiam, ex actis, quæ ad te mitti certo scio, cognosse te arbitror. Itaque nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renovatum bellum gerimus: spemque omnem in D. Bruto, & Planco habemus: si verum quæris, in te, & in meo Bruto, non solum ad præsens perfugium, si (quod nolim) adversi quid acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, quæ vellemus: sed certos auctores non habebamus. Te quidem magnum hominem, & præsenti judicio, & reliqui temporis exspectatione scito esse. Hoc tibi proposito, fac ut ad summa contendas. Nihil est tantum, quod non populus Romanus a te perfici, atque obtineri posse judicet. Vale.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. 9.

BREVITAS tuarum litterarum me quoque breviorem in scribendo facit: &, vere ut dicam, non satis occurrit, quid scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certo scio; tuas autem ignoramus. Tamquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine auctore. Nos, confectum bellum cum putaremus, repente a Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi, maximam reipublicæ spem in te, & in copiis esse tuis. Firmos omnino exercitus habemus: sed

tamen,

tamen, ut omnia, (ut ſpero) proſpere procedant, multum intereſt te venire. Exigua enim ſpes eſt reipublicæ. nam nullam non libet dicere: ſed, quæcumque eſt, ea deſpondetur anno conſulatus tui. Vale.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

LEPIDUS, tuus affinis, meus familiaris, pridie kal. Quintiles ſententiis omnibus hoſtis a ſenatu judicatus eſt, ceterique, qui una cum illo a republica defecerunt: quibus tamen ad ſanitatem redeundi ante kal. Septemb. poteſtas facta eſt. Fortis ſane ſenatus, ſed maxima ſpes ſubſidii tui. Bellum quidem, cum hæc ſcribebam, ſane magnum erat, ſcelere, & levitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie, quæ volumus, audimus: ſed adhuc ſine capite, ſine auctore, rumore nuntio. Quod cum ita eſſet, tamen litteris tuis, quas nonis Maji ex caſtris datas acceperamus, ita perſuaſum erat civitati, ut illum jam oppreſſum omnes arbitrarentur, te autem in Italiam venire cum exercitu; ut, ſi hæc ex ſententia confecta eſſent, conſilio, atque auctoritate tua; ſin quid forte titubatum, ut ſit in bello, exercitu tuo niteremur. Quem quidem ego exercitum quibuscumque potuero rebus ornabo, cujus rei tum tempus erit, cum, quid opis reipublicæ laturus is exercitus ſit, aut quid jam tulerit, notum eſſe cœperit. Nam adhuc tantum conatus audiuntur, optimi illi quidem, & præclariſſimi, ſed geſta res exſpectatur: quam quidem aut jam eſſe aliquam, aut appropinquare confido. Tua virtute, & magnitudine animi nihil eſt nobilius. Itaque optamus, ut quam primum te in Italia videamus. rempublicam nos habere arbitrabimur, ſi vos habebimus. Præclare viceramus, niſi ſpoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepiſſet Antonium. Itaque numquam tanto odio civitati Antonius fuit, quanto eſt Lepidus. Ille enim ex turbulenta republica, hic ex pace, & victoria bellum excitavit. Huic oppoſitos conſules deſignatos habemus: in quibus eſt magna illa quidem ſpes, ſed anceps cura propter incertos exitus prœliorum. Perſuade tibi igitur, in te, & in Bruto tuo eſſe omnia; vos exſpectari: Brutum quidem

quidem jam, jamque. Quod si, ut spero, victis hostibus nostris veneritis: tamen auctoritate vestra respublica exsurget, & in aliquo statu tolerabili consistet. Sunt enim permulta, quibus erit medendum; etiam si respublica satis esse videbitur sceleribus hostium liberata. Vale.

C. CASSIUS PROCOS. M. T. C. S. P. D. 11.

SI vales, bene est: ego quidem valeo. In Syriam me profectum esse scito ad L. Murcum, & Q. Crispum, imperatores. Viri fortes, optimique cives, postea quam audierunt, quæ Romæ gererentur, exercitus mihi tradiderunt: ipsique mecum una fortissimo animo rempublicam administrant. Item legionem, quam Q. Cæcilius Bassus habuit, ad me venisse scito. Quattuorque legiones, quas A. Allienus ex Ægypto eduxit, traditas ab eo mihi esse scito. Nunc te cohortatione non puto indigere, ut nos absentes, remque publicam, quantum est in te, defendas. Scire te volo, firma præsidia vobis, senatuique non deesse, ut optima spe, & maximo animo rempublicam defendas. Reliqua tecum aget L. Cartejus, familiaris meus. Vale. Data nonis Martiis, ex castris Taricheis.

CASSIUS PROCOS. S. D. M. CICERONI SUO. 12.

SI vales, bene est: ego quidem valeo. Legi tuas litteras, in quibus mirificum tuum erga me amorem recognovi. Videbaris enim non solum favere nobis, id quod & nostri & reipublicæ causa semper fecisti: sed etiam gravem curam suscepisse, vehementerque esse de nobis sollicitus. Itaque, quod te primum existimare putabam, nos, oppressa republica, quiescere non posse: deinde, cum suspicarere nos moliri, quod te sollicitum esse & de salute nostra, & de rerum eventu putabam: simul ac legiones accepi, quas A. Allienus eduxerat ex Ægypto, scripsi ad te, tabellariosque complures Romam misi. Scripsi etiam ad senatum litteras, quas reddi vetui prius, quam tibi recitatæ essent: si forte mei obtemperare mihi voluerint. Quod si litteræ per-

perlatæ non sunt, non dubito, quin Dolabella, qui, nefarie Trebonio occiso, Asiam occupavit, tabellarios meos deprehenderit, litterasque interceperit. Exercitus omnes, qui in Syria fuere, teneo. Habeo paullulum moræ, dum promissa militibus persolvo. Nunc jam sum expeditus. A te peto, ut dignitatem meam commendatam tibi habeas, si me intelligis, nullum neque periculum, neque laborem patriæ denegasse: si contra importunissimos latrones arma cepi te hortante, & auctore: si non solum exercitus ad rempublicam libertatemque defendendam comparavi, sed etiam crudelissimis tyrannis eripui. Quos si occupasset Dolabella, non solum adventu, sed etiam opinione, & exspectatione exercitus sui Antonium cofirmasset. Quas ob res milites tuere, si eos mirifice de republica meritos esse animadvertis: & effice, ne quem pœniteat, rempublicam, quam spem prædæ, & rapinarum, sequi maluisse. Item Murci, & Crispi, imperatorum, dignitatem, quantum est in te, tuere. Nam Bassus misere noluit mihi legionem tradere. Quod nisi milites invito eo legatos ad me misissent, clausam Apameam tenuisset, quoad vi esset expugnata. Hæc a te peto, non solum reipublicæ, quæ tibi semper fuit carissima, sed etiam amicitiæ nostræ nomine, quam confido apud te plurimum posse. Crede mihi, hunc exercitum, quem habeo, senatus, atque optimi cujusque esse, maximeque tuum. De cujus voluntate assidue audiendo, mirifice te diligit, carumque habet. Qui si intellexerit, commoda sua curæ tibi esse: debere etiam se tibi omnia putabit. Litteris scriptis, audii, Dolabellam in Ciliciam venisse cum suis copiis. proficiscar in Ciliciam, quid egerim, celeriter ut scias, dabo operam. Ac velim, ut meremur de republica, sic felicessimus. Fac valeas, meque ames. Nonis Maji, ex castris.

13. C. CASSIUS, S. D. M. CICERONI.

SI vales, bene est: valeo. Cum reipublicæ vel salute, vel victoria gaudemus: tum instauratione tuarum laudum, quod maximus consularis maximum consulem

te

tê ipſe viciſti, & lætamur, & mirari ſatis non poſſumus. Fatale neſcio quid tuæ virtuti datum: idque ſæpe jam experti ſumus. Eſt enim tua toga omnium armis felicior: quæ nunc quoque nobis pæne victam rempublicam ex manibus hoſtium eripuit, ac reddidit. Nunc ergo vivemus liberi: nunc te, omnium maxime civis, & mi cariſſime, id quod maxime reipublicæ tenebris comperiſti; nunc te habebimus teſtem noſtri, & in te, & in conjunctiſſimam tibi rempublicam amoris: &, quæ ſæpe pollicitus es, te & taciturum, dum ſerviremus; & dicturum de me tum, cum mihi profutura eſſent, nunc illa non ego quidem dici tantopere deſiderabo, quam ſentiri a te ipſo. Neque enim omnium judicio malim me a te commendati, quam ipſe tuo judicio digne, ac mereor, commendatus eſſe: ut hæc noviſſima noſtra facta, non ſubita, nec inconvenientia, ſed ſimilia illis cogitationibus, quarum tu teſtis es, fuiſſe judices, neque ad optimam ſpem patriæ non minimum tibi ipſi producendum putes. Sunt tibi, M. Tulli, liberi, propinquique, digni quidem te, & merito tibi cariſſimi, eſſe etiam debent in republica proxime hos cari, qui ſtudiorum tuorum ſunt æmuli, quorum eſſe cupio tibi copiam. Sed tamen non maxima me turba puto excludi, quo minus tibi vacet me excipere, & ad omnia, quæ velis, & probes, producere. Animum tibi noſtrum fortaſſe probavimus. ingenium diutina ſervitus, certe, qualecumque eſt, minus tamen, quam erat, paſſa eſt videri. Nos ex ora maritima Aſiæ provinciæ, & ex inſulis, quas potuimus naves deduximus. Dilectum remigum, magna contumacia civitatum, tamen ſatis celeriter habuimus. Secuti ſumus claſſem Dolabellæ, cui Lucilius præerat: qui ſpem ſæpe tranſitionis præbendo, neque umquam non decedendo, noviſſime Corycum ſe contulit, & clauſo portu ſe tenere cœpit. Nos illa relicta, quod & in caſtra pervenire ſatius eſſe putabamus, & ſequebatur claſſis altera, quam anno priore in Bithynia Tullius Cimber compararat, cui Turulius quæſtor præerat; Cyprum petivimus. Ibi, quæ cognovimus, ſcribere ad vos quam celerrime voluimus. Dolabellam, ut Tarſenſes,

peſ-

pessimi socii; ita Laudiceni, multo amentiores, ultro arcessierunt: ex quibus utrisque civitatibus, Græcorum militum numero, speciem exercitus effecit. Castra habet ante oppidum Laudiceam posita, & partem muri demolitus est, & castra oppido conjunxit. Cassius noster cum decem legionibus, & cohortibus viginti auxiliariis, & quattuor millium equitatu a millibus passuum viginti, castra habet posita Πάλτῳ: & existimat, se sine prælio posse vincere. Nam jam ternis tetradrachmis triticum apud Dolabellam est, nisi quid navibus Laudicenorum supportarit, cito famæ pereat, necesse est. Ne supportare possit, & Cassii classis bene magna, cui præest Sextilius Rufus, & tres, quas nos adduximus, ego, Turulius, Patiscus, facile præstabunt. Et volo bene sperare, & rempublicam ut & vos istic expediistis, ita pro nostra parte celeriter nobis expediri posse, confidere. Vale. Data idibus Jun. Cypro, a Cromyu-acride.

14. LENTULUS CICERONI SUO, S. P. D.

CUM Brutum nostrum convenissem, eumque tardius in Asiam venturum animadverterem: in Asiam redii, ut reliquias mei laboris colligerem, & pecuniam quam primum Romam mitterem. Interim cognovi, in Lycia esse classem Dolabellæ, ampliusque centum naves onerarias, in quas exercitus eius imponi posset: idque Dolabellam ea mente comparasse, ut, si Syriæ spes eum frustrata esset, conscenderet in naves, & Italiam peteret, seque cum Antoniis, & reliquis latronibus conjungeret. Cujus rei tanto in timore fui, ut, omnibus rebus relictis, cum paucioribus, & minoribus navibus ad illas ire conatus sim. Quæ res, si a Rhodiis non essem interpellatus, fortasse tota sublata esset: tamen magna ex parte profligata est. Quum quidem classis dissipata est: adventus nostri timore milites, ducesque effugerunt: onerariæ omnes ad unam a nobis sunt exceptæ. Certe (quod maxime timui) videor etiam consecutus, ut non possit Dolabella in Italiam pervenire, nec sociis suis firmatis durius vobis efficere negotium. Rhodii nos, & rempublicam quam valde

valde desperaverint, ex litteris, quas publice misi, cognosces. Et quidem multo parcius scripsi, mirari noli. mira est eorum amentia: nec me meæ ullæ privatim injuriæ umquam. malus animus eorum in nostram salutem, cupiditas partium aliarum, perseverantia in contemtione optimi cujusque, ferenda mihi non fuit, nec tamen omnes perditos esse puto. Sed iidem illi, qui tum fugientem patrem meum, qui L. Lentulum, qui Pompejum, qui ceteros viros clarissimos non receperunt, iidem, tamquam aliquo fato, & nunc aut magistratum gerunt, aut eos, qui sunt in magistratu, in sua habent potestate. Itaque eadem superbia in pravitate utuntur. Quorum improbitatem aliquando retundi, & non pati impunitate augeri, non solum utile est reipublicæ nostræ, sed etiam necessarium. De nostra dignitate, velim tibi ut semper curæ sit: &, quocumque tempore occasionem habueris, & in senatu, & in ceteris rebus laudi nostræ suffragere. Quum consulibus decreta est Asia, & permissum est iis, ut, dum ipsi venirent, darent negotium, qui Asiam obtineant: rogo te, petas ab iis, ut hanc dignitatem potissimum nobis tribuant, & mihi dent negotium, ut Asiam obtineam, dum ipsorum alteruter venit. Nam, quod hoc properent in magistratu venire, aut exercitum mittere, causam non habent. Dolabella enim in Syria est: &, ut tu divina tua mente prospexisti, & prædicasti, dum isti veniunt, Cassius eum opprimet. Exclusus enim ab Antiochia Dolabella, & in oppugnando male acceptus, nulla alia confisus urbe, Laodiceam, quæ est in Syria ad mare, se contulit. ibi spero celeriter eum pœnas daturum. Nam neque quo refugiat, habet: neque diutius ibi poterit tantum exercitum Cassii sustinere. spero etiam confectum esse jam, & oppressum Dolabellam. Quare non puto, Pansam, & Hirtium in consulatu properaturos in provincias exire, sed Romae acturos consulatum. Itaque si ab his petieris, ut interea nobis procurationem Asiæ dent, spero te posse impetrare. præterea mihi promiserunt Pansa, & Hirtius coram, & absenti mihi scripserunt; Verrioque nostro Pansa affirmavit, se

daturum operam, ne in suo consulatu mihi succedatur. Ego porro non, medius fidius, cupiditate provinciæ produci longius spatium mihi volo. nam mihi fuit ista provincia plena laboris, periculi, detrimenti. Quæ ego ne frustra subierim, neve prius, quam reliquias meæ diligentiæ consequar, decedere cogar, valde laboro. Nam si potuissem, quam exegeram pecuniam, universam mittere: postularem, ut mihi succederetur. Nunc, quod Cassio dedi, quod Trebonii morte amisimus, quod etiam crudelitate Dolabellæ, aut perfidia eorum, qui mihi fidem, reique publicæ non præstiterunt; id consequi, & reficere volo. Quod aliter non potest fieri, nisi spatium habuero. id, ut per te consequar, velim, ut solet, tibi curæ sit. Ego me de republica puto esse meritum, ut non provinciæ istius beneficium exspectare debeam, sed tantum, quantum Cassius, & Bruti, non solum illius facti, periculique societate, sed etiam hujus temporis studio, & virtute. Primus enim ego leges Antonias fregi: primus equitatum Dolabellæ ad rempublicam traduxi, Cassioque tradidi: primus dilectus habui pro salute omnium contra conjurationem sceleratissimam: solus Cassio, & reipublicæ Syriam, exercitusque, qui ibi erant, conjunxi. Nam nisi ego tantam pecuniam, tantaque præsidia, & tam celeriter Cassio dedissem; ne ausus quidem esset ire in Syriam: & nunc non minora pericula reipublicæ a Dolabella instarent, quam ab Antonio. Atque hæc omnia is feci, qui sodalis, & familiarissimus Dolabellæ eram: conjunctissimus sanguine Antoniis; provinciam quoque illorum beneficio habebam; sed πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, omnibus meis bellum primus indixi. Hæc etsi adhuc non magnopere mihi tulisse fructum animadverto, tamen non despero: nec defatigabor permanere, non solum in studio libertatis, sed etiam in labore, & periculis. Attamen si etiam aliqua gloria justa, & merita provocabimur, senatus, & optimi cujusque officiis; majore cum auctoritate apud ceteros erimus, & eo plus prodesse reipublicæ poterimus. Filium tuum, ad Brutum cum veni, videre non potui, ideo quod jam in hi-

berna cum equitibus erat profectus. Sed, medius fidius, ea esse eum opinione, & tua, & ipsius, & in primis mea causa, gaudeo. Fratris enim loco mihi est, qui ex te natus, teque dignus est. Vale. D. IIII kalend. Jun. Pergæ.

P. LENTULUS, P. F. PROQUAEST. PROPR. COSS. IS. PRAETT. TRIBB. PL. SEN. P. Q. R. S. P. D.

SI valetis, liberique V. V. B. E. E. V. Scelere Dolabellæ oppressa Asia, in proximam provinciam Macedoniam, præsidiaque reipublicæ, quæ M. Brutus, V. C. tenebat, me contuli: & id egi, ut, per quos celerrime possent, Asia provincia, vectigaliaque in vestram potestatem redigerentur. Quod cum pertimuisset Dolabella, vastata provincia, correptis vectigalibus, præcipue civibus Romanis crudelissime denudatis, ac divenditis, celeriusque Asia excessisset, quam eo præsidium adduci potuisset; diutius morari, aut exspectare præsidium non necesse habui: & quam primum ad meum officium revertendum mihi esse existimavi, ut & reliqua vectigalia exigerem, et, quam deposui pecuniam, colligerem: quidquid ex ea correptum esset, aut quorum id culpa accidisset, cognoscerem quam primum, & vos de omni re facerem certiores. Interim cum per insulas in Asiam naviganti mihi nuntiatum esset, classem Dolabellæ in Lycia esse, Rhodiosque naves complures instructas, & paratas in aqua habere: cum his navibus, quas aut mecum adduxeram, aut comparaverat Patiscus proquæstor, homo mihi cum familiaritate, tum etiam sensibus in republica conjunctissimus, Rhodum reverti, confisus auctoritate vestra, senatusque consulto, quo hostem Dolabellam judicaratis; fœdere quoque, quod cum his, M. Marcello, Ser. Sulpicio renovatum erat: quo juraverant Rhodii, eosdem hostes se habituros, quos S. P. Q. R. Quæ res nos vehementer fefellit. Tantum enim abfuit, ut illorum præsidio nostram firmaremus classem, ut etiam a Rhodiis urbe, portu, statione, quæ extra urbem est, commeatu, aqua denique prohiberentur nostri milites: nos vix ipsi singulis cum na-

vigiolis reciperemur. Quam indignitatem, diminutionemque majestatis, non solum juris nostri, sed etiam imperii, populique Romani idcirco tulimus, quod interceptis litteris cognoramus, Dolabellam, si desperasset de Syria, Ægyptoque, quod necesse erat fieri, in naves cum omnibus suis latronibus, atque omni pecunia conscendere esse paratum, Italiamque petere: idcirco etiam naves onerarias, quarum minor nulla erat duum millium amphorum, contractas, in Lycia a classe ejus obsideri. Hujus rei timore, patres conscripti, percitus, injurias perpeti, & cum contumelia etiam nostra omnia prius experiri malui. Itaque ad illorum voluntatem introductus in urbem, & in senatum eorum, quam diligentissime potui, causam reipublicæ egi: periculumque omne, quod instaret, si ille latro cum omnibus suis naves conscendisset, exposui. Rhodios autem tanta in pravitate animadverti, ut omnes firmiores putarent, quam bonos: ut hanc concordiam, & conspirationem omnium ordinum ad defendendam libertatem, propense non crederent esse factam: ut patientiam senatus, & optimi cujusque manere etiam nunc confiderent, nec potuisse audere quemquam Dolabellam hostem judicare: ut denique omnia, quæ improbi fingebant, magis vera existimarent, quam quæ vere facta erant, & a nobis docebantur. Qua mente etiam ante nostrum adventum post Trebonii indignissimam cædem, ceteraque tot, tamque nefaria facinora, binæ profectæ erant ad Dolabellam legationes eorum, & quidem novo exemplo, contra leges ipsorum, prohibentibus iis, qui tum magistratus gerebant. Hæc, sive timore, (ut dictitant) de agris, quos in continenti habent, sive furore, sive potentia paucorum, (qui & antea pari contumelia viros clarissimos affecerant, & nunc maximos magistratus gerentes) nullo exemplo, neque nostra ex parte, neque nostro præsentium, neque imminenti Italiæ, urbique nostræ periculo, si ille parricida cum suis latronibus, navibus ex Asia, Syriaque expulsus, Italiam petisset, mederi cum facile possent, noluerunt. Nonnullis etiam ipsi magistratus veniebant in suspicionem, detinuisse nos,

&

& demorati esse, dum classis Dolabellæ certior fieret de adventu nostro. Quam suspicionem consecutæ res aliquot auxerunt: maxime quod subito ex Lycia Sex. Marius, & C. Titius, legati Dolabellæ, a classe discesserunt, navique longa profugerunt, onerariis relictis: in quibus colligendis non minimum temporis, laborisque consumserunt. Itaque cum ab Rhodo cum iis, quas habueramus, navibus, in Lyciam venissemus, naves onerarias recepimus, dominisque restituimus idemque, quod maxime verebamur, ne posset Dolabella cum suis latronibus in Italiam venire, timere desiimus. classem fugientem persecuti sumus usque Sidam, quæ extrema regio est provinciæ meæ. Ibi cognovi, partem navium Dolabellæ diffugisse, reliquas Syriam, Cyprumque petiisse. Quibus disjectis, cum scirem, C. Cassii, singularis civis, & ducis, classem maximam fore præsto in Syriam, ad meum officium reverti: daboque operam, ut meum studium, diligentiam vobis, patres conscripti, reique publicæ præstem: pecuniamque, quam maximam potero, & quam celerrime cogam, omnibusque cum rationibus ad vos mittam. Si percurrero provinciam, & cognovero, qui nobis, & reipublicæ fidem præstiterunt in conservanda pecunia a me deposita, quique scelere ultro deferentes pecuniam publicam, hoc munere societatem facinorum cum Dolabella inierunt, faciam vos certiores. De quibus, si vobis videbitur, si, ut meriti sunt, graviter constitueritis, nosque vestra auctoritate firmaveritis: facilius & reliqua exigere vectigalia, & exacta servare poterimus. Interea quo commodius vectigalia tueri, provinciamque ab injuria defendere possim, præsidium necessarium, voluntariumque comparavi. His litteris scriptis, milites circiter xxx, quos Dolabella ex Asia conscripserat, e Syria fugientes in Pamphyliam venerunt. hi nuntiaverunt, Dolabellam Antiocheam, quæ in Syria est, venisse: non receptum, conatum esse aliquoties vi introire: repulsum semper esse cum magno suo detrimento. Itaque centum circiter amissis, ægris relictis, noctu Antiochea profugisse Laodiceam versus: ea nocte omnes fere Asiaticos

milites ab eo discessisse: ex his ad octingentos Antiocheam rediisse, & se iis tradidisse, qui a Cassio relicti, urbi illi præerant, ceteros per Amanum in Ciliciam descendisse: quo ex numero se quoque esse dicebant: Cassium autem cum suis omnibus copiis nuntiatum esse quatridui iter Laudicea abfuisse, tum cum Dolabella eo tenderet. Quamobrem opinione celerius confido sceleratissimum latronem pœnas daturum. Quarto nonas Junias, Pergæ.

16. TREBONIUS CICERONI, S.

S. V. B. E. Athenas veni a. d. XI kal. Jun. atque ibi, quod maxime optabam, vidi filium tuum deditum, optimis studiis, summaque modestiæ fama. Qua ex re quantam voluptatem ceperim, scire potes, etiam me tacente. Non enim nescis, quanti te faciam, & quam, pro nostro veterrimo, verissimoque amore, omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis dare: nihil adolescente tuo, atque adeo nostro, (nihil enim mihi a te potest esse sejunctum) aut amabilius omnibus iis, qui Athenis sunt, est; aut studiosius earum artium, quas tu maxime amas, hoc est, optimarum. Itaque tibi, quod vere facere possum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam nobis; quod eum, quem necesse erat diligere, qualiscumque esset, talem habemus ut libenter quoque diligamus. Qui cum mihi in sermone injecisset, se velle Asiam visere: non modo invitatus, sed etiam rogatus est a me, ut id potissimum nobis obtinentibus provinciam faceret. Cui nos & caritate, & amore tuum officium præstaturos non debes dubitare. Illud quoque erit nobis curæ, ut Cratippus una cum eo sit, ne putes, in Asia feriatum illum ab iis studiis, in quæ tua cohortatione incitatur, futurum: Nam illum paratum, ut video, & ingressum pleno gradu, cohortari non intermittemus, quo in dies longius, discendo, exercendoque se, procedat. Vos quid ageretis in republica, cum has litteras dabam, non sciebam. Audiebam quædam turbulenta, quæ scilicet cupio esse falsa, ut aliquando otiosa libertate fruamur: quod vel minime

adhuc

adhuc mihi contigit. Ego tamen nactus in navigatione nostra pusillum laxamenti, concinnavi tibi munusculum ex instituto meo: & dictum, cum magno nostro honore a te dictum, conclusi, & tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis ἐνθυμημονέστερος videbor: turpitudo personæ ejus, in quam liberius invehimur, nos vindicabit. Ignosces etiam iracundiæ nostræ: quæ justa est in ejusmodi & homines, & cives. Deinde, qui magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis, quam nobis? cum etiam si odio par fuerit in eos, quos læsit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate verborum incurreret. Tu, sicut mihi pollicitus es, adjunges me quam primum ad tuos sermones. Namque illud non dubito, quin, si quid de interitu Cæsaris scribas, non patiaris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem, meosque tibi commendatos habe. D. VIII kalendas Junias, Athenis.

CICERO S. D. CORNIFICIO, COLLEGAE. 17.

GRATA mihi vehementer est memoria nostri tua, quam significasti litteris: quam ut conserves, non quo de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quædam nuntiata sunt. quæ, quia tibi sunt propiora, quam nobis, tua me causa magis movent, quam mea. Romæ summum otium est: sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum negotium: quod spero fore; video id curæ esse Cæsari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam, & licentiam nactum, scribere audacius: & cetera quidem fortasse, quæ etiam tu concederes: sed proxime scripsi de optimo genere dicendi: in quo sæpe suspicatus sum, te a judicio nostro, sic scilicet, ut doctum hominem a non indocto, paullulum dissidere. Huic tu libro, maxime velim ex animo; si minus, gratiæ causa suffragere. Dicam tuis, ut eum, si velint, describant, ad teque mittant. Puto enim, etiamsi rem minus probabis, tamen in ista solitudine, quidquid a me profectum sit, jucundum tibi fore. Quod mihi existimationem tuam, digni-

tatemque commendas, facis tu quidem omnium more: sed velim sic existimes, me, cum amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuam, tum de summo ingenio, & de studiis tuis optimis, & de spe amplissimæ dignitatis ita judicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos.

18. CICERO CORNIFICIO, COLLEGAE, S. D.

QUOD extremum fuit in ea epistola, quam a te proxime accepi, ad id primum respondebo. Animum advorti enim, hoc vos magnos oratores facere nonnumquam. Epistolas requiris meas. ego autem numquam, cum mihi denuntiatum esset a tuis, ire aliquem, non dedi. Quod mihi videor ex tuis litteris intelligere, te nihil commissurum esse temere, nec ante, quam scisses, quo iste nescio qui Cæcilius Bassus erumperet, quidquam certi constituturum. id ego & speraram, prudentia tua fretus: &, ut confiderem, fecerunt tuæ gratissimæ mihi litteræ. Idque ut facias quam sæpissime, ut &, quid tu agas, & quid agatur, scire possim, & etiam quid acturus sis, valde te rogo. etsi periniquo patiebar animo, te a me digredi: tamen eo tempore me consolabar, quod & in summum otium te ire arbitrabar, & ab impendentibus magnis negotiis discedere. Utrumque contra accidit. istic enim bellum est exortum: hic pax consecuta: sed tamen ejusmodi pax, in qua, si adesses, multa te non delectarent: ea tamen, quæ ne ipsum Cæsarem quidem delectent. Bellorum enim civilium hi semper exitus sunt, ut non ea solum fiant, quæ velit victor, sed etiam, ut iis mos gerendus sit, quibus adjutoribus sit parta victoria. Equidem sic jam obdurui, ut ludis Cæsaris nostri æquissimo animo viderem T. Plancum, audirem Laberii, & Publii poemata. Nihil mihi tam deesse scito, quam qui cum hæc familiariter, docteque rideam. Is tu eris, si quam primum veneris. Quod ut facias, non mea solum, sed etiam tua interesse arbitror.

19. M. T. C. CORNIFICIO, S. D.

LIBENTISSIME legi tuas litteras: in quibus jucundissimum

ſimum mihi fuit, quod cognovi meas tibi redditas eſſe. Non enim dubitabam, quin eas lubenter lecturus eſſes. verebar, ut redderentur. Bellum, quod eſt in Syria, Syriamque provinciam tibi tributam eſſe a Cæſare, ex tuis litteris cognovi. Eamdem rem tibi volo bene, & feliciter evenire. Quod ita fore confido, fretus & induſtria, & prudentia tua. Sed de Parthici belli ſuſpicione quod ſcribis, ſane me commovit. Quantum copiarum haberes, cum ipſe conjectura conſequi poteram, tum ex tuis litteris cognovi. Itaque opto, ne ſe illa gens moveat hoc tempore, dum ad te legiones eæ perducantur, quas audio duci. Quod ſi pares copias ad confligendum non habebis, non te fugiet uti conſilio M. Bibuli, qui ſe oppido munitiſſimo, & copioſiſſimo tamdiu tenuit, quamdiu in provincia Parthi fuerunt. Sed hæc melius ex re, & ex tempore conſtitues. Mihi quidem usque curæ erit, quid agas, dum, quid egeris, ſciero. Litteras ad te numquam habui cui darem, quin dederim. A te, ut idem facias, peto: in primisque, ut ita ad tuos ſcribas, ut me tuum ſciant eſſe.

CICERO CORNIFICIO. 20.

GRATAE mihi tuæ litteræ, niſi quod Sinueſſam diverſoriolum contemſiſti. Quam quidem contumeliam villa puſilla iniquo animo feret, niſi in Cumano, & Pompejano reddideris πάντα περὶ πάντων. Sic igitur facies, meque amabis, & ſcripto aliquo laceſſes. Ego enim reſpondere facilius poſſum, quam provocare. Quod ſi, ut es, ceſſabis, laceſſam, nec tua ignavia etiam inertiam afferat. Plura otioſus. Hæc, cum eſſem in ſenatu, exaravi.

M. T. C. CORNIFICIO, S. D. 21.

CAIUS Anicius, familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum ſuorum cauſa legatus eſt in Africam legatione libera. Eum velim rebus omnibus adjuves, operamque des, ut quam commodiſſime ſua negotia conficiat, in primisque, quod ei cariſſimum eſt, dignitatem ejus tibi commendo; idque

a te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, ut omnibus senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, & cognoveram a summis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies: ceterisque rebus omnibus ejus dignitati, reique, si me amas, consules. id erit mihi gratissimum. Da operam, ut valeas.

22. M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

NOS hic cum homine gladiatore, omnium nequissimo, collega nostro, Antonio, bellum gerimus: sed non pari conditione, contra arma verbis. At etiam de te concionatur: nec impune. nam sentiet, quos lacessierit. Ego autem acta ad te omnia arbitror perscribi ab aliis: a me futura debes cognoscere: quorum quidem non est difficilis conjectura. Oppressa omnia sunt: nec habent ducem boni: nostrique τυραννοκτόνοι longe gentium absunt. Pansa & sentit bene, & loquitur fortiter: Hirtius noster tardius convalescit. Quid futurum sit, plane nescio. Spes tamen una est, aliquando populum Romanum majorum similem fore. Ego certe reipublicæ non deero: &, quidquid acciderit, a quo mea culpa absit, animo forti feram. Illud profecto, quoad potero, tuam famam, & dignitatem tuebor. A. d. XIII kalendas Januar. senatus frequens mihi est assensus, cum de ceteris rebus magnis, & necessariis, tum de provinciis, ab iis, qui obtinerent, retinendis, neque cuiquam tradendis, nisi qui ex senatus consulto successisset. Hoc ego cum reipublicæ causa censui, tum, mehercule, inprimis retinendæ dignitatis tuæ. Quamobrem te amoris nostri causa rogo, reipublicæ causa hortor, ut ne cui quidquam juris in tua provincia esse patiare: atque ut omnia referas ad dignitatem; qua nihil potest esse præstantius. Vere tecum agam, ut necessitudo nostra postulat. in Sempronio, si meis litteris obtemperasses, maximam ab omnibus laudem adeptus esses. Sed illud & præteriit, & levius est. Hæc magna res est. Fac ut provinciam retineas in potestate reipublicæ. Plura scripsissem, nisi tui festinarent. Itaque Cherippo nostro me velim excuses.

M. T.

M. T. C. P. CORNIFICIO, S. D. 23.

OMNEM conditionem imperii tui, ſtatumque provinciæ mihi demonſtravit Stratorius. O multa intolerabilia locis omnibus! Sed quo tua major dignitas, eo, quæ tibi acciderunt, minus ferenda. Neque enim, quæ tu propter magnitudinem, & animi, & ingenii moderate fers, a te non ulciſcenda ſunt, etiam ſi non ſunt dolenda. Sed hæc poſterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certo ſcio. quod ni ita putarem, ipſe perſcriberem, in primisque Cæſaris Octaviani conatum; de quo multitudini fictum ab Antonio crimen videtur, ut in pecuniam adoleſcentis impetum faceret. Prudentes autem, & boni viri, & credunt factum, & probant. Quid quæris? magna ſpes eſt in eo. Nihil eſt, quod non exiſtimetur laudis, & gloriæ cauſa facturus. Antonius autem, noſter familiaris, tanto ſe odio eſſe intelligit, ut, cum interfectores ſuos domi comprenderit, rem proferre non audeat. A. d. VII idus Octobr. Brundiſium erat profectus obviam legionibus Macedonicis IIII, quas ſibi conciliare pecunia cogitabat, easque ad urbem adducere, & in cervicibus noſtris collocare. Habes formam reipublicæ, ſi in caſtris poteſt eſſe respublica, in qua tuam vicem ſæpe doleo, quod nullam partem, per ætatem, ſanæ, & ſalvæ reipublicæ guſtare potuiſti. Atque antehac quidem ſperare ſaltem licebat: nunc etiam id ereptum eſt. Quæ enim eſt ſpes, cum in concione dicere auſus ſit Antonius, Cannutium apud eos ſibi locum quærere, quibus, ſe ſalvo, locus in civitate eſſe non poſſet? Equidem & hæc, & omnia, quæ homini accidere poſſunt, ſic fero, ut philoſophiæ magnam habeam gratiam, quæ me non modo ab ſollicitudine abducit, ſed etiam contra omnes fortunæ impetus armat; tibique idem cenſeo faciundum, nec, a quo culpa abſit, quidquam in malis numerandum. Sed hæc tu melius. Stratorium noſtrum cum ſemper probaſſem: tum maxime in tuis rebus ſummam ejus fidem, diligentiam, prudentiamque cognovi. Da operam, ut valeas, hoc mihi gratius facere nihil potes.

24. M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

EGO nullum locum prætermitto (nec enim debeo) non modo laudandi tui, sed ne ornandi quidem. Sed mea studia erga te, & officia malo tibi ex tuorum litteris, quam ex meis, esse nota. Te tamen hortor, ut omni cura in rempublicam incumbas. hoc est animi, hoc est ingenii tui, hoc ejus spei, quam habere debes, amplificandæ dignitatis tuæ. Sed hac de re alias ad te pluribus. cum enim hæc scribebam, in exspectatione erant omnia. nondum legati redierant, quos senatus non ad pacem deprecandam, sed ad denuntiandum bellum miserat, nisi legatorum nuntio paruisset. Ego tamen, ut primum occasio data est, meo pristino more rempublicam defendi: me principem senatui, populoque Romano professus sum: nec postea, quam suscepi causam libertatis, minimum tempus amisi tuendæ, salutis, libertatisque communis. Sed hæc quoque te ex aliis malo. T. Pinarium, familiarissimum meum, tanto tibi studio commendo, ut majore non possim. Cui cum propter omnes virtutes, tum etiam propter studia communia, sum amicissimus. Is procurat rationes, negotiaque Dionysii nostri, quem & tu multum amas, & ego omnium plurimum. Ea tibi ego non debeo commendare: sed commendo tamen. Facies igitur, ut ex Pinarii, gratissimi hominis litteris, tuum & erga illum, & erga Dinysium studium perspiciamus.

25. M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

LIBERALIBUS litteras accepi tuas, quas mihi Cornificius altero vicesimo die, ut dicebat, reddidit. Eo die non fuit senatus, neque postero. Quinquatribus frequenti senatu causam tuam egi non invita Minerva. Etenim eo ipso die senatus decrevit, ut Minerva nostra, custos urbis, quam turbo dejecerat, restitueretur. Pansa tuas litteras recitavit. Magna senatus approbatio consecuta est cum summo gaudio, & offensione Minotauri, id est, Calvisii, & Tauri. Factum de te senatus consultum honorificum. Postulabatur autem, ut etiam illi notarentur: sed Pansa clementior. Ego, mi Cornifici, quo die primum in spem libertatis ingressus sum, & cunctan-

cunctantibus ceteris a. d. XIII kal. Jan. fundamenta jeci reipublicæ, eo ipso die providi multum, atque habui rationem dignitatis tuæ. Mihi enim est assensus senatus de obtinendis provinciis. Nec vero postea destiti labefactare eum, qui summa cum tua injuria, contumeliaque reipublicæ provinciam absens obtinebat. Itaque crebras, vel potius quotidianas compellationes meas non tulit, seque in urbem recepit invitus: neque solum spe, sed certa re jam, & possessione deturbatus est. Meo justissimo, honestissimoque convicio te tuam dignitatem summa tua virtute tenuisse, provinciæque honoribus amplissimis affectum, vehementer gaudeo. Quod te mihi de Sempronio purgas, accipio excusationem. fuit enim illud quoddam cæcum tempus servitutis. Ego tuorum consiliorum auctor, dignitatisque fautor, iratus temporibus, in Græciam, desperata libertate, rapiebar: cum me Etesiæ, quasi boni cives, relinquentem rempublicam prosequi noluerunt; Austerque adversus maximo flatu me ad tribules tuos Regium retulit: atque inde ventis, remis in patriam omni festinatione properavi, postridieque in summa reliquorum servitute liber unus fui. Sic sum in Antonium invectus, ut ille non ferret, omnemque suum vinolentum furorem in me unum effunderet: meque cum elicere vellet ad cædis causam, tum tentaret insidiis: quem ego ructantem, & nauseantem conjeci in Cæsaris Octaviani plagas. Puer enim egregius præsidium sibi primum, & nobis; deinde summæ reipublicæ comparavit: qui nisi fuisset, Antonii reditus a Brundisio, pestis patriæ fuisset. Quæ deinceps acta sint, scire te arbitror. Sed redeamus ad illud, unde divertimus. Accipio excusationem tuam de Sempronio. neque enim statuti quid in tanta perturbatione habere potuisti. Nunc hic dies aliam vitam defert, alios mores postulat, ut ait Terentius. Quamobrem, mi Quinte, conscende nobiscum, & quidem ad puppim. Una navis est jam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamus. utinam prospero cursu! Sed quicumque venti erunt, ars nostra certe non aberit. Quid enim præstare aliud

virtus potest? Tu fac magno animo sis, & excelso: cogitesque, omnem dignitatem tuam cum republica conjunctam esse debere. P. Luccejum mihi meum commendas: quem, quibuscumque rebus potero, diligenter tuebor. Hirtium quidem, & Pansam, collegas nostros, homines in consulatu reipublicæ salutares, alieno sane tempore amisimus, republica Antoniano quidem latrocinio liberata, sed nondum omnino explicata: quam nos, si licebit, more nostro tuebimur, quamquam admodum sumus jam defatigati. Sed nulla lassitudo impedire officium, & fidem deber. Verum hæc hactenus. Ab aliis te de me, quam a me ipso, malo cognoscere. De te audiebamus ea, quæ maxime vellemus. De Cn. Minucio, quem tu quibusdam litteris ad cælum laudibus extulisti, rumores duriores erant. Id quale sit, omninoque, quid istic agatur, facias me velim certiorem.

26. CICERO CORNIFICIO, S. D.

Q. TURIUS, qui in Africa negotiatus est, vir bonus, et honestus, heredes fecit similes sui, Cn Saturninum, Sex. Ausidium, C. Annejum, Q. Considium Gallum, L. Servilium Postumum, C. Rubellium. ex eorum oratione intellexi, gratiarum actione eos magis egere, quam commendatione. Tanta enim liberalitate se tua usos prædicabant, ut iis plus a te tributum intelligerem, quam ego te auderem rogare. audebo tamen. scio enim, quantum ponderis mea commendatio sit habitura. Quare a te peto, ut ad eam liberalitatem, qua sine meis litteris usus es, quam maximus his litteris cumulus accedat. Caput autem est meæ commendationis, ne patiare Erotem Turium, Q. Turii libertum, ut adhuc fecit, hereditatem Turianam avertere, ceterisque omnibus rebus habeas eos commendatissimos. Magnam ex eorum splendore, & observantia capies voluptatem. Quod ut velis, te vehementer etiam atque etiam rogo.

27. M. T. C. S. P. D. Q. CORNIFICIO.

SEX. Ausidius & observantia, qua me colit, accedit ad

ad proximos: & ſplendore, equiti Romano nemini cedit. Eſt autem ita temperatis, moderatisque moribus, ut ſumma ſeveritas, ſumma cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quæ ſunt in Africa, ita commendo, ut majore ſtudio, magisve ex animo commendare non poſſim. Pergratum mihi feceris, ſi dederis operam, ut is intelligat, meas apud te litteras maximum pondus habuiſſe. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo.

M. T. C. S. P. D. Q. CORNIFICIO. 28.

ASSENTIOR tibi, eos, quos ſcribis Lilybæo minari, iſtic pœnas dare debuiſſe: ſed metuiſti, ut ais, ne nimis liber in ulciſcendo viderere. Metuiſti igitur, ne gravis civis, ne nimis fortis, ne nimis te dignus viderere. Quod ſocietatem reipublicæ conſervandæ tibi mecum a patre acceptam renovas, gratum eſt: quæ ſocietas inter nos ſemper, mi Cornifici, manebit. Gratum etiam illud, quod mihi tuo nomine gratias agendas non putas. nec enim id inter nos facere debemus. Senatus ſæpius pro dignitate tua appellaret, ſi, abſentibus conſulibus, umquam, niſi ad rem novam cogeretur. Itaque nec de H-S xx, nec de H-S Iocc, quidquam agi nunc per ſenatum poteſt. Tibi autem ex ſenatus conſulto imperandum, mutuumque ſumendum cenſeo. In republica quid agatur, credo te ex eorum litteris cognoſcere, qui ad te acta debent perſcribere. Ego ſum ſpe bona: conſilio, cura, labore non deſum: omnibus inimicis reipublicæ eſſe me acerrimum hoſtem præ me fero. Res neque nunc difficili loco mihi videtur eſſe: & fuiſſet facillimo, ſi culpa a quibusdam abfuiſſet.

M. T. C. S. P. D. Q. CORNIFICIO. 29.

NON modo tibi, cui omnia noſtra notiſſima ſunt, ſed neminem in populo Romano arbitror eſſe, cui ſit ignota ea familiaritas, quæ mihi cum L. Lamia eſt. Etenim magno theatro ſpectata eſt tum, cum eſt ab A. Gabinio conſule relegatus, quod libere, & fortiter ſalutem meam defendiſſet. Nec ex eo amor

inter

inter nos natus est: sed quod erat vetus, & magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitavit. Ad hæc officia, vel merita potius, jucundissima consuetudo accedit, ut nullo prorsus plus homine delecter. Non puto te jam exspectare, quibus eum tibi verbis commendarem, causas enim tanti amoris intelligis; quæ verba desideret, iis me omnibus usum putato. Tantum velim existimes, si negotia Lamiæ, procuratores, libertos, familiam, quibuscumque rebus opus erit, defenderis, gratius mihi futurum, quam si ea tua liberalitas pertinuisset ad rem familiarem meam. Nec dubito, quin sine mea commendatione, quod tuum est judicium de hominibus, ipsius Lamiæ causa studiose omnia facturus sis: quamquam erat nobis dictum, te existimare, alicui senatus consulto, quod contra dignitatem tuam fieret, scribendo Lamiam affuisse; qui omnino consulibus illis numquam fuit ad scribendum; deinde omnia tum falsa senatus consulta deferebantur. Nisi forte etiam illi Semproniano senatus consulto me censes affuisse: qui ne Romæ quidem fui, ut tum de eo ad te scripsi, re recenti. Sed hæc hactenus. Te, mi Cornifici, etiam atque etiam rogo, ut omnia Lamiæ negotia, mea putes esse: curesque, ut intelligat, hanc commendationem maximo sibi usui fuisse. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Cura, ut valeas.

30. M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

ITANE præter litigatores, nemo ad te meas litteras? multæ istæ quidem. tu enim perfecisti, ut nemo sine litteris meis tibi se commendatum putaret. sed quis umquam tuorum mihi dixit esse, cui darem, quin dederim? aut quid mihi jucundius, quam, cum coram tecum loqui non possim, aut scribere ad te, aut tuas legere litteras? Illud magis mihi solet esse molestum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te scribendi meo arbitratu facultas nulla detur. Non enim te epistolis, sed voluminibus lacesserem; quibus quidem me a te provocari oportebat. Quamvis enim occupatus sis, otii tamen plus habes. Aut, si ne tu quidem vacas, noli

noli impudens esse, nec mihi molestiam exhibere, & a me litteras crebriores, cum tu mihi raro mittas, flagitare. Nam cum antea distinebar maximis occupationibus, propterea quod omnibus curis rempublicam mihi tuendam putabam: tum hoc tempore multo distineor vehementius. ut enim gravius ægrotant ii, qui, cum levati morbo videntur, in eum de integro inciderunt: sic vehementius nos laboramus, qui, profligato bello, ac pæne sublato, renovatum bellum gerere conamur. Sed hæc hactenus. Tu tibi, mi Cornifici, fac ut persuadeas, non esse me tam imbecillo animo, ne dicam inhumano, ut a te vinci possim aut officiis, aut amore. Non dubitabam equidem: verumtamen multo mihi notiorem amorem tuum effecit Cherippus. O hominem, semper illum quidem mihi aptum, nunc vero etiam suavem! Vultus mehercule tuos mihi expressit omnes; non solum animum, ac verba pertulit. Itaque noli vereri, ne tibi succensuerim, quod eodem exemplo ad me, quo ad ceteros. Requisivi equidem proprias ad me unum litteras: sed neque vehementer, & amanter. De sumtu, quem te in rem militarem facere, & fecisse dicis, nihil sane possum tibi opitulari, propterea quod & orbus senatus, consulibus amissis, & incredibiles angustiæ pecuniæ publicæ; quæ conquiritur undique, ut optime meritis militibus promissa solvantur; quod quidem fieri sine tributo posse non arbitror. De Attio Dionysio nihil puto esse: quoniam mihi nihil dixit Stratorius. De P. Luccejo nihil tibi concedo, quo studiosior ejus sis, quam ego sum. est enim nobis necessarius. Sed a magistris cum contenderem de proferendo die: probaverunt mihi, sese, quo minus id facerent, & compromisso, & jurejurando impediri. Quare veniendum arbitror Luccejo. quamquam, si meis litteris obtemperavit, cum tu hæc leges, illum Romæ esse oportebit. Ceteris de rebus, maximeque de pecunia, cum Pansæ mortem ignorares, scripsisti, quæ per nos ab eo consequi te posse arbitrarere. quæ te non fefellissent, si viveret. nam te diligebat. Post mortem autem ejus quid fieri posset, non videbamus. De Venulejo, Latino, Horatio,

ratio, valde laudo. Illud non nimium probo, quod scribis, quo illi animo æquiore ferrent, te tuis etiam legatis lictores ademisse. Honore enim cum ignominia dignis non erant comparandi; eoque ex senatus consulto, si non decedunt, cogendos, ut decedant, existimo. Hæc fere ad eas litteras, quas eodem exemplo binas accepi. De reliquo, velim tibi persuadeas, non esse mihi meam dignitatem tua cariorem.

M. TULLII CICERONIS EPISTOLARUM

LIBER TERTIUSDECIMUS,

AD

C. MEMMIUM, ET CETEROS.

I. M. T. C. S. P. D. C. MEMMIO.

ETSI non satis mihi constiterat, cum aliquane animi mei molestia, an potius libenter te Athenis visurus essem, quod injuria, quam accepisti, dolore me afficeret; sapientia tua, qua fers injuriam, lætitia; tamen vidisse te mallem. Nam quod est molestiæ, non sane multo levius est, cum te non video, quod esse potuit voluptatis, certe, si vidissem te, plus fuisset. Itaque non dubitabo dare operam, ut te videam, cum id satis commode facere potero. Interea quod per litteras & agi tecum, &, ut arbitror, confici potest, agam nunc. Ac te illud primum rogabo, nequid invitus mea causa facias: sed id, quod mea intelliges, tua nullam in partem multum interesse, ita mihi des, si tibi, ut id libenter facias, ante persuaseris,